

انفعال کریدوری

تاب‌آوری به معادله جنگ تبدیل شده وکریدورها بازیگراصلی آن هستند؛ اما آرایش جنگی لجستیک هنوز دیده نمی‌شود. گلوگاه کجاست؟

برود. اگر مسیرهای رقیب سریع‌تر، ارزان‌تر و مطمئن‌تر شوند، جایگاه ایران روی نقشه می‌ماند، اما در بازار واقعی تضعیف می‌شود. بی‌توجهی به این فرصت، فقط از دست دادن زمان نیست؛ واگذار کردن بازار به رقیب‌است. سوم این که نگاه صرفاً ترانزیتی، درآمد محدودی تولید می‌کند. اگر کریدور فقط «محل عبور» باشد، اثر آن بر قدرت اقتصادی ناچیز می‌ماند. کریدور باید به زنجیره ارزش وصل شود: پایانه‌های لجستیکی واقعی، پردازش و بسته‌بندی، خدمات فنی، مناطق ویژه کارآمد و پیوند با تولید و صادرات غیر نفتی. در غیر این صورت، اقتصاد فقط عوارض عبور می‌گیرد و فرصت‌های بزرگ‌تر از دست می‌دهد.

گلوگاه کجاست؟

جمع‌بندی واقع‌بینانه این است که «انفعال کریدوری» کنونی یک خطای منفرد نیست؛ حاصل ترکیب چند ضعف مزمن است: نبود رهبر دملی یکپارچه، ناهماهنگی بین دستگاه‌ها، کمبود زیرساخت در حلقه‌های کلیدی و واکنش دیر هنگام به رقابت کریدوری. تا وقتی در شرایط فشار، هر دستگاه ساز خودش را بزند، نتیجه همان چیزی است که در مرز دیده می‌شود: صف کامیون، هزینه‌های فزاینده و خروج تدریجی تجارت. اگر قرار است تحولی رخ دهد، تغییر نگاه یک گام اساسی است: از «مسیر» به «سیستم». یعنی بندر، ریل، جاده، گمرک، بیمه، استاندارد، دیجیتال‌سازی، پایانه‌ها، فرماندهی واحد و اتصال به تولید و صادرات. در غیر این صورت، همچنان در لحظه‌ای که کریدور هازبان جنگ پیدا کرده‌اند، همچنان با رویه‌های زمان‌صلح اداره می‌شود و این شکاف همان گلوگاهی است که هزینه‌اش را کل اقتصاد می‌پردازد.

در اوج جنگ و تنش در خلیج فارس و دریای عمان، طبیعی است بخشی از جریان تجارت به دنبال مسیرهای امن‌تر یا کم‌ریسک‌تر جابه‌جا شود. اما سوال اساسی این جاست: آیا ایران می‌تواند در زمان بحران، مرزها و کریدورهایش را روان، سریع و قابل پیش‌بینی اداره کند یا نه؟ اگر پاسخ منفی باشد، بحران نه فرصت، که هشدار است؛ چون نشان می‌دهد کشور در لحظه‌ای که لجستیک آن باید با آرایش جنگی اداره شود، همچنان با کندی و چندپارگی پیش می‌رود. از سوی دیگر، فعال شدن برخی محورهای شرقی-از ظرفیت‌های مرزی تا بحث اتصال‌های جدید-می‌تواند پنجره‌ای برای کاهش ریسک‌های دریایی باشد. اما پنجره وقتی به راه تبدیل می‌شود که «عملیات» داشته باشد؛ پایانه، تجهیزات، نوبت‌دهی، استاندارد، یکپارچگی گمرکی و امنیت مسیر. و گرنه همان الگوی قدیمی تکرار می‌شود: ظرفیت اعلام می‌شود، اما در اجرا تبدیل به صف و هزینه و نارضایتی فعالان اقتصادی می‌گردد.

۳ درس راهبردی برای خروج از انفعال کریدوری

شرایط امروز، دست کم سه درس روشن برای سیاست کریدوری ایران دارد. نخست این که تحریم و جنگ را باید در مقیاس زنجیره تأمین فهمید، نه فقط در سطح شعار یا حقوق. در این میدان، هر روز تأخیر در مرز و هر روز بی‌نظمی در مسیر، معادل از دست دادن سهم بازار است. تاب‌آوری اقتصاد ایران در چنین وضعی، بیش از هر زمان دیگری به کارکرد واقعی مسیرهای جایگزین وابسته شده‌است. نیست؛ نسبی است و می‌تواند از دست

گروه اقتصاد- کامیون‌ها پشت مرز می‌مانند؛ نه ساعت‌ها، که روزها و گاهی هفته‌ها. واردکننده‌ای که باید مواد اولیه را به خط تولید برساند، با صورت‌حساب‌هایی روبه‌رو می‌شود که با هر روز معطلی بزرگ‌تر می‌شوند. راننده‌ای که قرار بود مسیر را برود و برگردد، در صفی فرساینده قفل می‌شود.... این فقط یک روایت مرزی نیست؛ نشانه‌ای است از این که در لحظه‌ای که «تاب‌آوری» به زبان بی‌پرده جنگ تبدیل شده و کریدورها نقش خطوط پشتیبانی اقتصاد را بازی می‌کنند، هنوز احتمالاً مدیریت لجستیک کشور با «رویه‌های زمان‌صلح» جلو می‌رود. سوال ساده است: اگر جنوب زیر فشار است و باید روی مرزها و مسیرهای دیگر حساب کرد، چرا خبرها حاکی از آن است که گاه همان مرزها به گلوگاه تبدیل می‌شوند؟

ایران از نظر جغرافیایی در چهارراه اتصال شمال-جنوب و شرق-غرب قرار دارد و در سال‌های گذشته بارها از ظرفیت‌هایی مانند مسیرهای شمال-جنوب، محورهای شرق-غرب و نیز چابهار و مرزهای شرقی به‌عنوان «فرصت طلایی» یاد شده‌است. اما مشکل مزمن این جاست: نشستن روی مسیر، خود به خود قدرت تولید نمی‌کند. قدرت زمانی تولید می‌شود که مسیر به یک «سیستم قابل اتکا» تبدیل شود. یعنی زمان عبور روشن باشد، هزینه قابل پیش‌بینی بماند، استانداردها مشخص باشند، گمرک هماهنگ عمل کند، پایانه‌ها مجهز باشند، ناوگان کافی وجود داشته باشد و در نهایت، یک فرماندهی واحد کل زنجیره را مدیریت کند. اگر یکی از این حلقه‌ها کار نکند، کل زنجیره دچار اختلال می‌شود. صف کامیون پشت مرز، دقیقاً تصویر همین زنجیره ناقص است: جاده هست، گمرک هست، مسیر هست؛ اما هماهنگی، فرماندهی و ظرفیت عملیاتی متناسب با شرایط بحرانی وجود ندارد.

رقیا منتظر ایران نمی‌مانند

مسئله فقط ظرفیت‌های ایران نیست؛ مسئله این است که رقیبا چه سرعتی در حال جذب بار و سرمایه‌اند و ایران با چه سرعتی واکنش نشان می‌دهد. در سال‌های اخیر مسیرهای رقیب، از کریدور میانی در مسیر چین تا اروپا گرفته تا IMEC و کریدور توسعه عراق، با هدف جذب بار، سرمایه و قراردادهای لجستیکی طراحی شده‌اند. در این جهان، حذف شدن تدریجی یک مسیر با بیانیه سیاسی اتفاق نمی‌افتد؛ با تصمیم روزمره صاحبان کالا اتفاق می‌افتد: تحویل به‌موقع، نرخ بیمه، ریسک توقف و امکان رهگیری بار. بنابراین تأخیر ایران فقط «عقب افتادن» نیست؛ می‌تواند به معنای خروج تدریجی از فهرست انتخاب‌های اصلی تجارت باشد. وقتی یک محموله برای صاحب کالا به‌موقع نرسد، تجربه شکست خورده جای شعار را می‌گیرد؛ و بازگرداندن اعتماد، بسیار سخت‌تر از ساختن چند کیلومتر ریل و جاده است.

جنگ و تنش؛ هم فرصت است هم آزمون

نیک اندیش و نیکو کار گرانقدر

جناب آقای سید مجید مشکوة رضوی

با تبریک عید سعید غدیر، از اقدام زیبا و خداپسندانه حضرت تعالی در اطعام توانخواهان عزیز این موسسه خیریه به یادبود پدر و مادر گرانقدرتان

زنده یادان مرحوم حاج سیدرضا مشکوة رضوی و حاجیه خانم بی بی سادات ساغروانیان

نهایت تشکر و امتنان را داریم.

هیات مدیره، مدیرعامل، کارکنان و توانخواهان آسایشگاه معلولین شهید فیاض بخش (عبدالله هتری) مشهد

۱۳۸۸۴۲

خیری که بیج شری در آن نیست
سگر بر نمت و صبر بر مصیبت ناگوار است

دلتنگ می شویم برای عزیزی که در کنار ما نیست.

چهاردهمین سالگرد مرحوم دکتر منصور سیدحسین زاده

را گرامی می داریم.

روحش شاد و یادش همواره سبز

همسر و فرزندان

۱۳۸۸۰۷

خیری که بیج شری در آن نیست
سگر بر نمت و صبر بر مصیبت ناگوار است

کی رفته ای ز دل که تمنا کنم ترا
کی بوده ای نهفته که پیدا کنم ترا

پنج سال غمبار از وداع غم انگیز مادر عزیزمان مرحومه

حاجیه خانم عالیه برومند اسدپور

به سوی ابدیت گذشت.

همچنین یاد و خاطره خوبی های پدر دلسوزمان

شادروان حاج محمدعلی حکاک صادقی

را گرامی می داریم. فردوس برین جایگاه ابدی ایشان باد.

خانواده حکاک صادقی

۱۳۸۶۳۷

کی رفته ای ز دل که تمنا کنم ترا
کی بوده ای نهفته که پیدا کنم ترا

همکار گرامی سرکار خانم آرزو راهداری

با نهایت تأسف و تأثر درگذشت مادر گرامیتان

را حضور جنابعالی و خاندان گرامی صمیمانه تسلیت عرض می نمایم.

«ما را در غم خود شریک بدانید»

سازمان آگهی های روزنامه خراسان گروه رسانه ای دانش پیام

۱۳۸۹۰۴۳

هوالباقی

در آستانه ی نخستین سالگرد درگذشت

مرحوم دکتر رضا سعیدی

یاد ایشان را پاس میداریم.

پدری مهربان و انسانی صادق، متواضع، مدیر و با تدبیر که همواره مایه آرامش اطرافیان و یابوری بی بدیل برای همگان بودند.

به یاد ایشان که در سرتاسر عمر شریفشان گره گشای مشکلات بودند، هزینه ی این گرامیداشت صرف کمک به ایتمام گردیده است.

«خانواده مرحوم»

۱۳۸۸۰۴۴

نام زیبای پدر باسیم وزرباید نوشت

خوب عالی باعیاری معتبر باید نوشت

این چنین گویم که نامش تاج سر باید نوشت

چهاردهمین سالگرد فقدان پدر بزرگوارمان

سرهنگ محمد امیر فیروز جهان تیغی

و هفتمین سالگرد جدایی غم انگیز مادر عزیزمان

کبرابزی

یاد و خاطره عزیزانمان را گرامی می داریم، روحشان شاد

فریبا، سایه، سپیده

۱۳۸۸۲۳

خیری که بیج شری در آن نیست
سگر بر نمت و صبر بر مصیبت ناگوار است

به گریه گفتمش آری ولی چه زود گذشت

بهار رفت توفیقی و هرچه بود گذشت

در دهمین سالگرد

درگذشت همسر و پدري مهربان

حاج علی اکبر معتمدالصنایعی

یاد و مهر جاودانش را گرامی میداریم.

روحش شاد و قرین رحمت الهی

۱۳۸۸۹۰۱

شکست عهدمن وگفت هرچه بودگذشت

بهار بود، تو بودی و عشق بود و امید

هوالباقی

در آستانه ی نخستین سالگرد درگذشت

مرحوم دکتر رضا سعیدی

یاد ایشان را پاس میداریم.

پدری مهربان و انسانی صادق، متواضع، مدیر و با تدبیر که همواره مایه آرامش اطرافیان و یابوری بی بدیل برای همگان بودند.

به یاد ایشان که در سرتاسر عمر شریفشان گره گشای مشکلات بودند، هزینه ی این گرامیداشت صرف کمک به ایتمام گردیده است.

«خانواده مرحوم»

۱۳۸۸۰۴۴

خیری که بیج شری در آن نیست
سگر بر نمت و صبر بر مصیبت ناگوار است